

Toiminta ja hallinto
Verksamhet och förvaltning

71/2010

Valsystemet i Finland

Översikt

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Valsystemet i Finland

Översikt

17.9.2010

Publikationens titel	Valsystemet i Finland Översikt		
Författare	Arto Jääskeläinen		
Justitieministeri- ets publikation	Verksamhet och förvaltning	Serienummer	71/2010
OSKARI nummer	OM 18/51/2010	HARE nummer	
ISSN-L	1798-7075		
ISSN (häft.)	1798-7075	ISSN (PDF)	1798-7083
ISBN (häft.)	978-952-259-050-3	ISBN (PDF)	978-952-259-051-0
Sak- och nyckelord	val, valsystemet		
Referat	En allmän presentation av valsystemet i Finland.		

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 ALLMÄNT.....	9
2 RIKSDAGSVAL.....	10
2.1 Allmänt.....	10
2.2 Rösträtt och valbarhet.....	10
2.3 Valkretsar.....	11
2.4 Kandidatuppställning.....	11
2.5 Upprättande av rösträttsregister.....	12
2.6 Röstning.....	13
2.7 Uträkning av valresultatet.....	14
3 PRESIDENTVAL.....	16
3.1 Allmänt.....	16
3.2 Uppställande av kandidater vid presidentval.....	16
3.3 Rösträtt, upprättande av rösträttsregistret och röstning.....	17
3.4 Uträkning av valresultatet.....	17
4 KOMMUNALVAL.....	17
4.1 Allmänt.....	17
4.2 Rösträtt och valbarhet.....	18
4.3 Kandidatuppställning.....	18
4.4 Upprättande av rösträttsregister, röstning och uträkning av valresultatet.....	19
4.5 Landskapsval i Kajaland som förrättas i samband med kommunalval.....	19
5 EUROPAPARLAMENTSVÅL.....	20
5.1 Allmänt.....	20
5.2 Rösträtt och valbarhet.....	20
5.3 Kandidatuppställning.....	21
5.4 Upprättande av rösträttsregister, röstning och uträkning av valresultatet.....	21
6 BESVÅR ÖVER VALRESULTATET.....	22
7 PARTIERNÅ.....	22
7.1 Allmänt.....	22
7.2 Grundande av ett parti.....	23
7.3 Partifinansieringen.....	23
8 KANDIDATERNAS VALFINANSIERING.....	24
9 VALDATASYSTEMET.....	24
10 YTTERLIGARE INFORMATION.....	25
BILAGA 1: Registrerade partier.....	26
BILAGA 2: Ordinarie val som förrättas i Finland under åren 2010-2025.....	28

1 Allmänt

Val och vallagstiftningen

I Finland väljs genom allmänna val

- riksdagen (200 riksdagsledamöter),
- republikens president
- kommunernas (342¹) fullmäktige och
- 13 ledamöter till Europaparlamentet

Grunden för den finska vallagstiftningen lades i början av 1900-talet. År 1906 utfärdades Landtdagsordningen för Storfurstendömet Finland och vallagen för Storfurstendömet Finland och det första riksdagsvalet förrättades i enlighet med dem. Den första lagen om kommunalval gavs 1917. Riksdagen valde Finlands första president 1919 och år 1922 stiftades lagen om val av elektorer för val av republikens president. År 1994 valdes presidenten för första gången genom direkt folkval i två omgångar. Finland anslöt sig till Europeiska unionen 1995 och då gavs lagen om val av företrädare för Finland i Europaparlamentet.

År 1998 reviderades vallagstiftningen och bestämmelserna om alla fyra val samlades i en gemensam vallag (714/1998), som trädde i kraft den 8 oktober 1998.

Centrala principer vid förrättning av val

Samtliga allmänna val i Finland förrättas enligt följande principer:

Valen är direkta. Väljarna (de röstberättigade) röstar direkt på dem som de vill se valda.

Valen är proportionella. Antalet kandidater som väljs från varje parti eller annan gruppering står i proportion till antalet röster partiet eller grupperingen får i jämförelse med andra grupperingar. Om partiet får t.ex. 20 procent av de avgivna rösterna, bör partiet också få 20 procent av mandatet. (Detta gäller inte presidentval, där väljarna röstar på uppställda kandidater, inte på partier.)

Valen är hemliga. Valhemligheten innebär att varken valmyndigheterna eller någon annan får veta vem en väljare röstat på eller om väljaren eventuellt lämnat in en blank röstsedel.

Allmän och lika rösträtt i valen. *Allmän rösträtt* innebär att röstätten är enbart beroende av sådana allmänna krav som varje medborgare i allmänhet uppfyller. Till exempel vid riksdagsval finns det enbart två villkor för rösträtten: 18 års ålder och finskt medborgarskap. *Lika rösträtt* innebär att varje röstberättigad har lika rätt att påverka valresultatet, dvs. alla har samma antal röster. Vid allmänna val har alla en röst.

Varje väljare ska rösta själv. Rösträtten får inte utövas via ombud.

¹ Antalet kommuner den 1 januari 2010.

Röstningen ska ske i närvaro av en valmyndighet. Syftet med detta är att säkra valens allmänna tillförlitlighet, se till att väljarna kan ge uttryck för sin egen fria vilja och garantera valhemligheten. Valmyndigheterna är i huvudsak förtroendemän.

Finlands valsystem är en kombination av personval och partival. Med ett och samma nummer röstar väljarna både på en person och på ett parti. (Detta gäller inte presidentval, där väljarna röstar på en person, inte på ett parti.)

Valmyndigheter

Den högsta valmyndigheten i Finland är justitieministeriet, som har det övergripande ansvaret för valen. Lokala valmyndigheter är

- valkrets nämnderna (15),
- i var och en av de 342 kommunerna de kommunala centralvalnämnderna samt valnämnderna (ca 2 500 i hela landet) och valbestyrelserna (ca 500) och
- valförrättarna på förhandsröstningsställena (ca 1 000).

Övriga valmyndigheter är Befolkningsregistercentralen och magistraterna, som upprättar rösträtsregistret samt utrikesministeriet, som sköter förhandsröstningen i utlandet.

2 Riksdagsval

2.1 Allmänt

Enligt Finlands grundlag tillkommer statsmakten folket, som företräds av en till riksdag samlad representation. Finland har enkammarriksdag som består av 200 riksdagsledamöter. Riksdagsledamöterna väljs genom riksdagsval, som förrättas vart fjärde år. Valdagen är den tredje söndagen i april under valåret.

Republikens president kan, när riksdagen är sammankallad, på motiverat initiativ av statsministern och efter att ha hört riksdagsgrupperna, bestämma att förtida riksdagsval (s.k. upplösningsval) ska förrättas. I detta fall är valdagen den första söndagen inom 50–75 dagar efter att upplösningsförordningen har offentliggjorts. Under Finlands självständighetstid har riksdagen upplösts åtta gånger, senast 1975.

2.2 Rösträtt och valbarhet

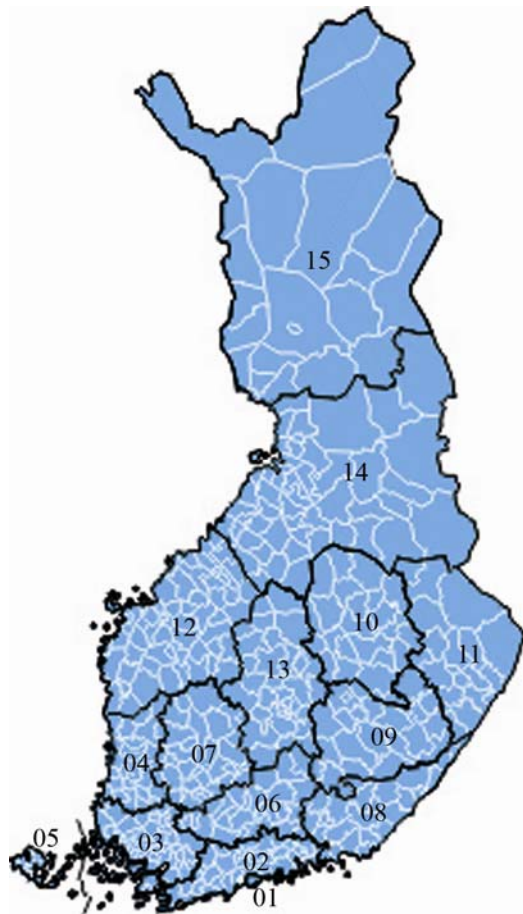
Röstberättigad vid riksdagsval är varje finsk medborgare oavsett boplatssort som senast på valdagen fyller 18 år.

Valbara är i allmänhet alla röstberättigade som inte står under förmyndarskap. Militärer kan dock inte väljas till riksdagsledamöter. Vissa höga myndigheter, såsom justitiekanslern och medlemmarna i högsta domstolen, kan inte heller vara ledamöter i riksdagen utan att avgå från sin befattning.

2.3 Valkretsar

För riksdagsval har landet indelats i 15 valkretsar utgående från landskapsindelningen. Fördelningen av riksdagsmandaten mellan valkretsarna verkställs på grund av antalet finska medborgare i valkretsen i fråga sex månader före valdagen. I landskapet Ålands valkrets väljs dock alltid en riksdagsledamot. Statsrådet fattar i god tid före riksdagsvalet ett beslut om fördelningen av riksdagsmandaten mellan valkretsarna på grundval av uppgifterna i befolkningsdatasystemet. I riksdagsvalet 2007 fördelades riksdagsmandaten enligt följande:

- 01 Helsingfors valkrets (21 ledamöter)
- 02 Nylands valkrets (34)
- 03 Egentliga Finlands valkrets (17)
- 04 Egentliga Finlands valkrets (9)
- 05 Landskapet Ålands valkrets (1)
- 06 Tavastlands valkrets (14)
- 07 Birkalands valkrets (18)
- 08 Kymmene valkrets (12)
- 09 Södra Savolax valkrets (6)
- 10 Norra Savolax valkrets (10)
- 11 Norra Karelens valkrets (6)
- 12 Vasa valkrets (17)
- 13 Mellersta Finlands valkrets (10)
- 14 Uleåborgs valkrets (18)
- 15 Lapplands valkrets (7)



2.4 Kandidatuppställning

Vid riksdagsval får kandidater ställas upp av

- 1) partier, som införts i justitieministeriets partiregister (bilaga) och
- 2) röstberättigade som har bildat en valmansförening.

Ett parti får i varje valkrets ha högst 14 kandidater eller om det från valkretsen ska väljas flera än 14 riksdagsledamöter, får kandidaterna vara högst lika många som antalet riksdagsledamöter som ska väljas från valkretsen. Partier kan sluta sig samman till att bilda valförbund. Valförbundet kan dock ställa upp sammanlagt högst lika många kandidater som det maximala antalet kandidater för ett enskilt parti.

För att bilda en valmansförening som ställer upp en kandidat krävs minst 100 röstberättigade i valkretsen i fråga. Valmansföreningar kan komma överens om att bilda gemen-

samma listor. Varje gemensam lista får ha högst 14 kandidater eller om det från valkretsen ska väljas flera än 14 riksdagsledamöter, får kandidaterna vara högst lika många som antalet riksdagsledamöter som ska väljas från valkretsen.

Partier eller valmansföreningar ska ge in sina kandidatlistor (kandidatansökan) till valkrets nämnden i den valkrets där de har som avsikt att ställa upp kandidater senast den 40 dagen före valdagen före klockan 16. Anmälan om valförbund och gemensamma listor ska lämnas till valkrets nämnden inom samma tidsfrist.

Valkrets nämnderna granskar kandidatlistorna, speciellt för att säkerställa att kandidaterna är valbara, och fastställer kandidatupställningen den 31 dagen före valdagen. Valkrets nämnderna gör upp en sammanställning av kandidatlistorna, i vilken kandidaterna för alla partier, valmansföreningar och gemensamma listor tas upp i utlottad ordning. För varje kandidat antecknas i sammanställningen ordningsnummer (med 2 som första nummer), namn, hemkommun och titel, yrke eller syssla. Sammanställningen av kandidatlistorna finns bl.a. i varje valbås.

2.5 Upprättande av rösträttsregister

Befolkningsregistercentralen upprättar den 46 dagen före valdagen ett ADB-baserat register över de röstberättigade (rösträttsregister). I registret införs om varje röstberättigad de uppgifter (bl.a. namn, personbeteckning, valkrets, hemkommun och vallokal) som finns i befolkningsdatasystemet den 51 dagen före valdagen.

Uppgifterna i rösträttsregistret finns framlagda för kontroll i magistraterna från och med den 41 dagen före valdagen. Till alla dem som är upptagna i registret sänds dessutom senast den 24 dagen före valdagen en anmälan om rösträtt (ett meddelandekort), som innehåller bl.a. uppgifter om valdagen, förhandsröstningsperioden, de allmänna förhandsröstningsställena inom väljarens valkrets, adressen till vallokalen och kontaktinformationen till valmyndigheten. Vallängderna, som ska finnas på alla vallokaler på valdagen, matas ut ur rösträttsregistret.

Begäran om omprövning angående rösträttsregistret ska framställas hos magistraten senast den 16 dagen före valdagen. Omprövningsbegäran kan framställas bl.a. om en person anser att han eller hon obehörigen utelämnats ur rösträttsregistret eller att en anteckning om honom eller henne i registret är oriktig. Magistraten ska avgöra begäran om omprövning senast den 13 dagen före valdagen. Besvär över ett beslut av magistraten ska anföras hos den regionala förvaltningsdomstolen senast den sjunde dagen efter den dag då parten i fråga har delgetts beslutet. Över förvaltningsdomstolens beslut får ändring inte sökas genom besvär. Ändring kan dock sökas hos högsta förvaltningsdomstolen genom s.k. extraordinära rättsmedel, dvs. klagan eller ansökan om återställande av försutten fatalietid eller återbrytande. Sistnämnda rättsmedel kommer dock i praktiken ytterst sällan i fråga.

Rösträttsregistret vinner laga kraft den 12 dagen före valdagen klockan 12. Efter detta ska rösträttsregistret följas oförändrat, dvs. ingen får utelämnas ur eller fogas till rösträttsregistret och uppgifterna i registret får inte heller ändras. Ett undantag utgörs av så-

dana fall, där förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen meddelar sitt beslut först efter att rösträttsregistret har vunnit laga kraft. En person som till exempel enligt beslut av förvaltningsdomstolen har fogats till rösträttsregistret får i dessa fall rösta i valet, men är skyldig att visa upp beslutet för valnämnden på valdagen.

2.6 Röstning

Röstberättigade kan rösta antingen 1) under förhandsröstningsperioden eller 2) på den söndagen som är valdagen.

Förhandsröstning

Förhandsröstningen inleds den 11 dagen före valdagen och avslutas i utlandet den åttonde dagen före valdagen och i hemlandet den femte dagen före valdagen.

Allmänna förhandsröstningsställen i vilka var och en röstberättigad kan rösta är i hemlandet av kommunstyrelsen bestämda kommunens myndigheter och postkontor samt utomlands de finska beskickningar som bestäms genom förordning av statsrådet. Det ska finnas åtminstone ett allmänt förhandsröstningsställe i varje kommun om inte något annat följer av särskilda skäl. Den som är röstberättigad får rösta på vilket som helst av de allmänna förhandsröstningsställena i Finland eller utomlands.

Särskilda förhandsröstningsställen är i hemlandet sjukhus, fängelser och vissa andra anstalter, i vilka enbart de som vårdas eller har intagits i dem får rösta.

Personer, vars rörelse- och funktionsförmåga är så begränsad, att de inte utan stora svårigheter kan ta sig till ett förhandsröstningsställe eller till vallokalen på valdagen, kan dessutom rösta på förhand i sitt eget hem (*hemmaröstning*). Detta går till på så sätt att en valförrättare kommer hem till väljaren för att ta emot rösten. En närstående vårdare som bor i samma hushåll som den som har rätt till hemmaröstning får rösta i samband med hemmaröstningen.

Personalen på finska fartyg som befinner sig utomlands under förhandsröstningen kan rösta på förhand ombord. Förhandsröstningen ombord kan inledas redan den 18 dagen före valdagen.

På förhandsröstningsstället ska väljaren styrka sin identitet för valförrättaren för att få en *röstsedel*. På den ska väljaren i valbåset anteckna numret på den kandidat för vilken han eller hon avger sin röst. Sammanställningen av kandidatlistorna med alla kandidater och deras nummer finns på röstningsstället. I valbåset finns sammanställningen av kandidatlistorna för den valkrets inom vilket röstningsstället ligger.

Efter att ha antecknat numret ska väljaren vika röstsedeln ihop så att numret blir innanför vecken. Efter detta uppvisar väljaren röstsedeln för valförrättaren, som avstämplar den. Väljaren innesluter den stämplade röstsedeln i det bruna valkuvertet och under-tecknar foljebrevet. Därefter innesluter valförrättaren valkuvertet (som innehåller röst-

sedeln) och foljebrevet i ytterkuvertet som sänds till den kommunala centralvalnämnden i väljarens kommun.

Hos centralvalnämnden öppnas de inkomna ytterkuverten och för att trygga valhemligheten åtskiljs foljebrevet från valkuvertet. Efter detta samlas valkuverten (som inte ännu i det här skedet öppnas) ihop och sänds till valkrets­nämnden för räkning.

Röstning på valdagen

På valdagen är vallokaler­na öppna mellan klockan 9 och 20. Det finns minst en vallokal i varje kommun och ca 2 500 i hela landet. De röstberättigade får rösta enbart i den vallokal som antecknats för honom eller henne i rösträttsregistret och i meddelandekortet som sänts till den röstberättigade före valdagen.

Röstningen ordnas inom varje röstningsområde av en valnämnd, som består av fem medlemmar.

I vallokalen ska den röstande styrka sin identitet för valnämndsmedlemmen, som har hand om vallängden. Valnämndsmedlemmen kontrollerar att väljaren är röstberättigad och att han eller hon inte har röstat på förhand. Därefter ger valnämndsmedlemmen till väljaren en *röstsedel* och på den ska väljaren i valbåset anteckna numret på den kandidat för vilken han eller hon vill avge sin röst. Sammanställningen av kandidatlistorna med alla kandidater i valkretsen och deras ordningsnummer finns i valbåsen och också annars tillgänglig i vallokalen. Efter att ha antecknat numret ska väljaren vika röstsedeln ihop så att numret blir innanför vecken. Efter detta uppvisar väljaren röstsedeln för valförrättaren, som avstämplar den. Efter detta ska väljaren lägga den stämplade röstsedeln i valurnan.

2.7 Uträkning av valresultatet

Räkning av förhandsrösterna

Valkrets­nämnderna börjar räkna förhandsrösterna på den söndagen som är valdagen tidigast klockan 15 (eller av särskilda skäl tidigare, dock tidigast klockan 12). I detta sammanhang öppnas de bruna valkuverten som skickats från kommunerna och röstsedlarna i dem räknas. Det strävas efter att resultatet av räkningen ska vara klart samma kväll senast klockan 20. Före det får valkrets­nämnderna inte ge några som helst uppgifter om hur räkningen framskrider.

Räkning av rösterna på valdagen

Genast klockan 20, när vallokalerna stängs, inleder valnämnderna den preliminära röst­räkningen. Valnämnden öppnar valurnan, räknar röstsedlarna och antecknar varje kandidats röstetal i ett särskilt valprotokoll. Därefter meddelar valnämnden omedelbart den kommunala centralvalnämnden kandidaternas röstetal, dvs. valresultatet, i röstningsom-

rådena. Centralvalnämnden inför resultaten i det centraliserade räkningssystemet i justitieministeriets valdatasystem. Slutligen ska valnämnden lägga röstsedlarna i ett förseglat paket och leverera det till valkrets-nämnden före klockan 9 på måndagen.

Fastställande av valresultatet

Vid fastställandet av valresultatet tillämpas det s.k. d'Hondtska systemet, i vilket man i *den första fasen* av uträkningen av valresultatet räknar det totala antalet röster för varje enskild grupp, dvs. för

- ett (enskilt) parti som inte tillhör något valförbund,
- ett valförbund,
- en gemensam lista samt
- en valmansförening som inte tillhör någon gemensam lista.

Partier som ingått valförbund behandlas således som en grupp, likaså valmansföreningar som tillhör en gemensam lista.

I den andra fasen ställs kandidaterna i varje grupp i rangordning på grund av antalet röster de fått.

I den tredje fasen tilldelas kandidaterna jämförelsetal så att den enligt rangordningen första kandidaten som jämförelsetal får gruppens hela antal röster, den andra kandidaten hälften därav, den tredje en tredjedel, den fjärde en fjärdedel, och så vidare.

Slutligen ställs alla kandidater i en valkrets i rangordning på grundval av jämförelsetalen och utifrån denna lista utses till riksdagsledamot lika många kandidater som väljs från valkretsen.

Tillkännagivande av det preliminära valresultatet

Det preliminära valresultatet blir klart redan på valdagens kväll. När vallokalerna stängs klockan 20 offentliggörs resultatet av förhandsröstningen som överförs till valdatasystemet. Därefter överförs valnämndernas preliminära uträkningar till valdatasystemet alltefter de under valdagskvällens lopp blir färdiga. Vanligen är det hela preliminära valresultatet klart senast klockan 23.

Kontrollräkning och fastställande av valresultatet

Dagen efter valdagen klockan 9 börjar valkrets-nämnderna kontrollera uträkningarna. Valresultatet ska vara klart senast nästa onsdag klockan 18, då valkrets-nämnden fastställer valresultatet i valkretsarna och skriver ut en fullmakt för var och en som blivit vald.

3 Presidentval

3.1 Allmänt

Enligt Finlands grundlag utses republikens president genom direkt val för en ämbetsperiod av sex år. Presidenten ska vara infödd finsk medborgare. En och samma person kan väljas till president för högst två ämbetsperioder i följd.

Presidenten utses genom direkt folkval, som vid behov utförs genom två valomgångar. Valet förrättas den fjärde söndagen i januari under valåret. Om en kandidat får mer än hälften av de avgivna (dvs. giltiga) rösterna redan under detta (första) val blir han eller hon vald till president. Om ingen av kandidaterna fått mer än hälften av de avgivna rösterna, förrättas ett nytt val den andra söndagen efter valet mellan de två kandidater som fått flest röster. Till president väljs då den kandidat som fått flest röster i det andra valet. Om bara en kandidat har ställts upp, utses han eller hon till president utan val. Den nya presidenten tillträder sitt ämbete den första dagen i den månad som följer efter valet.

Till president har genom direkt folkval i två faser utsetts Martti Ahtisaari år 1994, Tarja Halonen år 2000 och Tarja Halonen på nytt år 2006.

Före detta har presidenten utsetts

- genom att presidentvalet förrättats av riksdagen 1919 (K.J. Ståhlberg) och 1946 (J.K. Paasikivi),
- genom elektorsval åren 1925 (Lauri Kr. Relander), 1931 (P.E. Svinhufvud), 1937 (Kyösti Kallio), 1950 (Paasikivi) 1956, 1962, 1968 och 1978 (Urho Kekkonen) samt 1982 (Mauno Koivisto),
- genom val som förrättats av 1937 års elektorer åren 1940 och 1943 (Risto Ryti),
- genom en särskild lag 1944 (C.G.E Mannerheim) och 1974 (Kekkonen) samt
- genom ett blandssystem, där de röstberättigade röstade både direkt på presidentkandidat och på elektorskandidat 1988 (Koivisto).

3.2 Uppställande av kandidater vid presidentval

Vid presidentval får en kandidat ställas upp av

- 1) ett parti, som införts i justitieministeriets partiregister, och från vars kandidatlista vid senast förrättade riksdagsval minst en riksdagsledamot har blivit vald,
- 2) minst 20 000 röstberättigade som har bildat en valmansförening.

Ett partis kandidat ska väljas på ett sätt enligt vad som närmare bestäms i partiets stadgar.

En uppställd kandidat är kandidat i hela landet. Partier eller valmansföreningar ska ge in sina kandidatlistor (kandidatansökan) till valkrets nämnden i den valkretsen de har som avsikt att ställa upp kandidater senast den 47 dagen före valdagen före klockan 16. Valkrets nämnden granskar ansökningarna och fastställer kandidatuppställningen den 38 dagen före valdagen genom att göra upp en kandidatföreckning med alla kandidater i utlottad ordning. För varje kandidat antecknas i förteckningen ordningsnummer (med 2

som första nummer), namn, hemkommun och titel, yrke eller syssla. Kandidatförteckningen för valet i fråga finns bl.a. i valbåsen.

3.3 Rösträtt, upprättande av rösträttsregistret och röstning

Röstberättigad vid presidentval är varje finsk medborgare oavsett boningsort, som senast på valdagen under det första valet fyller 18 år. Rösträttsregistret, som både vid det första och det eventuella andra valet är detsamma, upprättas på samma sätt som vid riksdagsval (se kapitel 2.5).

Röstningen vid presidentval sker på samma sätt som vid riksdagsval (se kapitel 2.6). Både vid det första och det andra valet ordnas en sju dagars förhandsröstningsperiod. Ombord på finska fartyg kan förhandsröstningen vid det första valet inledas redan en vecka innan den övriga förhandsröstningen och vid det andra valet samtidigt med den övriga förhandsröstningen.

3.4 Uträkning av valresultatet

När valresultatet räknas ställs kandidaterna i rangordning enligt deras individuella röstetal. Om kandidaterna får samma röstetal utlottas ordningen mellan dem. Annars sker rösträkningen på samma sätt som vid riksdagsval (se kapitel 2.7).

Helsingfors valkrets nämnds uppgift i både den första och andra omgången är att fastställa det slutliga antalet röster som har avgivits för vardera kandidaten i hela landet samt att underrätta justitieministeriet om de fastställda röstetalen.

Om någon kandidat vid det första valet har fått mer än hälften av de avgivna rösterna, ska statsrådet på framställning av justitieministeriet konstatera att han eller hon har blivit vald till republikens president.

Om ingen av kandidaterna har fått majoriteten av de avgivna rösterna ska justitieministeriet konstatera att valet av president sker vid ett andra val som förrättas om två veckor mellan de två kandidater som fått flest röster. Statsrådet ska efter det andra valet konstatera vilkendera av kandidaterna som vid det andra valet har fått flest röster och blivit vald till republikens president.

4 Kommunalval

4.1 Allmänt

Vid kommunalval väljs ledamöter till kommunernas fullmäktige. I början av 2010 fanns det 342 kommuner av vilka 16 ligger i landskapet Åland. Kommunalval förrättas den fjärde söndagen i oktober vart fjärde år.

I kommunerna i landskapet Åland förrättas kommunalval också vart fjärde år men vid andra tidpunkter än i övriga Finland.

Antalet ledamöter i fullmäktige beror på antalet invånare i kommunen. Enligt 10 § Kommunallagen (365/1995) väljs ledamöter enligt följande:

Invånare	Fullmäktigeledamöter
högst 2000	17 ²
2001 - 4000	21
4001 - 8000	27
8001 - 15000	35
15001 - 30000	43
30001 - 60000	51
60001 - 120000	59
120001 - 250000	67
250001 - 400000	75
över 400000	85

4.2 Rösträtt och valbarhet

Röstberättigad vid kommunalval är

- 1) varje finsk medborgare och medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen samt isländska och norska medborgare som senast på valdagen fyller 18 år och vars hemkommun, enligt lagen om hemkommun, ifrågavarande kommun är enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet den 51 dagen före valdagen samt
- 2) annan utlänning som senast på valdagen fyller 18 år och vars hemkommun, enligt lagen om hemkommun, ifrågavarande kommun är enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet den 51 dagen före valdagen och som på samma tidpunkt har haft hemkommun i Finland utan avbrott i minst två år.

Valbar till kommunens fullmäktige är den som

- 1) har kommunen i fråga som hemkommun,
- 2) har rösträtt i kommunalval i någon kommun och
- 3) inte står under förmynderskap.

Bestämmelser om begränsningar för valbarhet finns 34 § i kommunallagen.

4.3 Kandidatuppställning

Kandidater får ställas upp av

- 1) ett parti, som införts i justitieministeriets partiregister (bilaga 2) och
- 2) röstberättigade som har bildat en valmansförening.

² Kommuner med högst 2000 invånare kan bestämma att antalet fullmäktigeledamöter som väljs är 13 eller 15.

Partierna kan i varje kommun ha högst en och en halv gång så många kandidater som antalet fullmäktigeledamöter som ska utses (se kapitel 4.1.). Till exempel om det i en kommun utses 27 fullmäktigeledamöter kan partiet ha högst 40 kandidater. Partier kan sluta sig samman till att bilda valförbund. Valförbundet kan dock ställa upp sammanlagt högst lika många kandidater som det maximala antalet kandidater för ett enskilt parti.

För att bilda en valmansförening som ställer upp en kandidat krävs minst 10 röstberättigade kommuninvånare. Om invånarantalet i kommunen är litet, kan justitieministeriet bestämma att antalet medlemmar i valmansföreningen får vara mindre, dock inte mindre än tre. Valmansföreningarna kan bilda gemensamma listor och varje lista kan ha högst en och en halv gång så många kandidater som antalet fullmäktigeledamöter som ska utses (se kapitel 4.1.).

Partier eller valmansföreningar ska ge in sina kandidatlistor (kandidatansökan) till kommunens centralvalnämnd senast den 40 dagen före valdagen före klockan 16. Anmälan om valförbund och gemensamma listor ska lämnas till centralvalnämnden inom samma tidsfrist.

Den kommunala centralvalnämnden kontrollerar kandidatlistorna, speciellt för att säkerställa att kandidaterna är valbara, och fastställer kandidatuppställningen den 31 dagen före valdagen. Centralvalnämnderna gör upp en sammanställning av kandidatlistorna, i vilken kandidaterna för alla partier, valmansföreningar och gemensamma listor tas upp i utlottad ordning. För varje kandidat antecknas i sammanställningen ordningsnummer (med 2 som första nummer), namn och titel, yrke eller syssla. Sammanställningen av kandidatlistorna finns bl.a. i varje valbås.

4.4 Upprättande av rösträttsregister, röstning och uträkning av valresultatet

Upprättande av rösträttsregistret och röstning vid kommunalval sker på samma sätt som vid riksdagsval (se kapitlen 2.5 och 2.6). Valresultatet uträknas också på samma sätt som vid riksdagsval (se kapitel 2.7.), dock med den skillnaden att den kommunala centralvalnämnden svarar för räkningen av förhandsrösterna och kontrollräkningen av rösterna, offentliggörandet av det preliminära valresultatet samt fastställandet av valresultatet.

4.5 Landskapsval i Kajaland som förrättas i samband med kommunalval

I enlighet med lagen om ett förvaltningsförsök i Kajaland (343/2003) har man i kommunerna inom landskapet Kajaland i samband med kommunalval förrättat landskapsval år 2004 och 2008. I valet utsågs ett landskapsfullmäktige med 59 ledamöter.

Väljarna i kommunerna inom landskapet Kajaland röstade med två röstsedlar, dvs. en vit för kommunalvalet och en brun för landskapsvalet. En kandidat kunde vara ställa upp som kandidat i båda valen samtidigt. Resultatet av landskapsvalet fastställdes av

centralvalnämnden i Kajana. Annars förrättades landskapsvalet på samma sätt som kommunalvalet.

Lagen om ett förvaltningsförsök i Kajanaland gäller till utgången av 2012. Finansministeriet har dock redan inlett beredningen av lagstiftning som fortsätter försöket.

5 Europaparlamentsval

5.1 Allmänt

Enligt Lissabonfördraget som trädde i kraft i december 2009 består Europaparlamentet av högst 751 ledamöter, som väljs i varje medlemsstat i proportion till antalet invånare i dem. I Finland utses 13 ledamöter.

Val av ledamöter till Europaparlamentet (Europaparlamentsval) förrättas i alla medlemsstater enligt statens nationella lagstiftning. Dessutom ska bestämmelserna i EU:s rättsakt om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet (av 1976, senast ändrad år 2002) följas.

Val av Europaparlamentsledamöter förrättas vart femte år samtidigt i alla medlemsstater. Enligt EU rådets förordning förrättades det första Europaparlamentsvalet (år 1979) under en fyradagarsperiod från torsdag till söndag i början av juni och inom denna tidsperiod skulle var och en medlemsstat anordna sina egna val. Enligt EU:s rättsakt om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet skulle de följande valen äga rum inom samma period som föregående valen och därför har valen sedan dess alltid förrättats i början av juni. Rådet kan dock genom enhälligt beslut bestämma att valen förrättas två månader före eller en månad efter denna period, men hittills har detta aldrig hänt. I Finland är valdagen den söndagen som infaller under ovan nämnda tidsperiod.

5.2 Rösträtt och valbarhet

Röstberättigad vid Europaparlamentsval i Finland är

- 1) varje finsk medborgare oavsett boningsort, som senast på valdagen fyller 18 år och
- 2) medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen som senast på valdagen fyller 18 år och som har i lagen om hemkommun avsedd hemkommun i Finland den 51 dagen före valdagen, förutsatt att de inte förlorat sin rösträtt i den medlemsstat i vilken de är medborgare. Rösträtten förutsätter dock att personen i fråga anmäler sig till det finska rösträttsregistret.

Vid samma Europaparlamentsval får var och en rösta enbart i en av Europeiska unionens medlemsstater, dvs. en röstberättigad får rösta antingen i sitt hemland eller i den stat där han eller hon bor.

En finsk medborgare som inom den föreskrivna tidsfristen har meddelat att han eller hon önskar utöva sin rösträtt i en annan medlemsstat är inte röstberättigad i Finlands Europaparlamentsval.

För finska medborgares valbarhet vid Europaparlamentsval gäller vad som bestäms om valbarhet vid riksdagsval. Valbara är således varje i Finland röstberättigad finsk medborgare som inte står under förmyndarskap. Varje medborgare i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen som är röstberättigad i Finland är valbar i Finlands Europaparlamentsval förutsatt att han eller hon inte i sin hemstat har förlorat sin valbarhet vid Europaparlamentsval.

5.3 Kandidatuppställning

Kandidater vid Europaparlamentsval får ställas upp av

- 1) ett parti, som införts i justitieministeriets partiregister och
- 2) röstberättigade som har bildat en valmansförening.

De uppställda kandidaterna är kandidater i hela landet. Ett parti får ha högst 20 kandidater. Partier kan sluta sig samman till att bilda valförbund. Partier som bildat valförbund får dock ställa upp högst lika många kandidater som det maximala antalet kandidater för ett enskilt parti (dvs. 20 kandidater). För att bilda en valmansförening som ställer upp en kandidat vid Europaparlamentsval krävs minst 2 000 röstberättigade personer. Valmansföreningarna kan bilda gemensamma listor och varje lista kan ha högst 20 kandidater.

Partier eller valmansföreningar ska ge in sina kandidatlistor (kandidatansökan) till Helsingfors valkrets nämnd senast den 40 dagen före valdagen före klockan 16. Anmälan om valförbund och gemensamma listor ska lämnas till valkrets nämnden inom samma tidsfrist.

Helsingfors valkrets nämnd kontrollerar kandidatlistorna, speciellt för att säkerställa att kandidaterna är valbara, och fastställer kandidatuppställningen den 31 dagen före valdagen. Valkrets nämnden gör upp en sammanställning av kandidatlistorna, i vilken kandidaterna för alla partier, valmansföreningar och gemensamma listor tas upp i utlottad ordning. För varje kandidat antecknas i sammanställningen ordningsnummer (med 2 som första nummer), namn, hemkommun och titel, yrke eller syssla. Sammanställningen av kandidatlistorna finns bl.a. i varje valbås.

5.4 Upprättande av rösträttsregister, röstning och uträkning av valresultatet

Rösträttsregistret upprättas vid Europaparlamentsval i huvudsak på samma sätt som vid riksdagsval (se kapitel 2.5).

Befolkningsregistercentralen ska i god tid före Europaparlamentsval meddela alla medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen som bor i Finland att de enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet kommer att ha rösträtt och vara valbara vid valet

samt informera dem om det förfarande som ska iakttas för utövande av rösträtten och rätten att bli uppställd som kandidat. Om en i Finland röstberättigad medborgare i en annan medlemsstat i Europeiska unionen önskar utöva sin rösträtt i Finlands Europaparlamentsval, ska han eller hon anmäla sig till rösträttsregistret senast den 80 dagen före valdagen. Befolkningsregistercentralen meddelar efter detta myndigheterna i personens hemland att han eller hon kan strykas ur hemlandets vallängd.

Röstning och uträkning av valresultatet sker på samma sätt som vid riksdagsval (se kapitel 2.6 och 2.7), dock med den skillnaden att Helsingfors valkrets nämnd fastställer valresultatet för hela landet.

6 Besvär över valresultatet

Vid presidentval får ändring i beslut om fastställande av resultatet av det första och det andra valet inte sökas genom besvär. Däremot vid andra val kan besvär över beslut genom vilket valresultatet har fastställts anföras hos den behöriga förvaltningsdomstolen inom 14 dagar från att valresultatet har offentliggjorts.

Besvär kan anföras

- 1) på den grunden att beslutet strider mot lag
 - av var och en vars rätt eller fördel beslutet kränker och
 - av den som varit uppställd som kandidat vid valet samt
 - av varje parti och gemensam lista som ingett en kandidatansökan och
- 2) på den grunden att valen har skett i oriktig ordning
 - av varje röstberättigad person och
 - vid kommunalval av kommunmedlemmarna.

Om ett beslut eller en åtgärd av valmyndigheten har varit lagstridigt och har lagstridigheten uppenbart kunnat inverka på valresultatet ska detta rättas. Om valresultatet inte kan rättas ska nyval utlysas i valkretsen (riksdagsval) eller kommunen i fråga (kommunalval) eller i hela landet (Europaparlamentsval).

Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

7 Partier

7.1 Allmänt

Med parti avses en registrerad förening, som införts i justitieministeriets partiregister. Partier är ideella föreningar, som väsentligen fullföljer politiskt syfte. Medlemmarna har vanligen gått med i partiet via lokalföreningar.

I Finland har det funnits politiska partier redan i hundra år. Ända till 1969 bedrev partierna inofficiell verksamhet. Genom partilagen, som vid den tiden stadgades, blev partiernas verksamhet officiell.

7.2 Grundande av ett parti

För att en grunda och registrera ett nytt parti förutsätts att det för partiet upprättas stadgar och ett allmänt program, varav syftemålen för partiets politiska verksamhet framgår. Enbart en registrerad förening kan införas i partiregistret. I partiregistret införs endast föreningens centralorganisation. Andra föreningens medlems-, lokal-, parallell- eller stödföreningar är vanligen också registrerade föreningar. Dessa registreras dock inte i partiregistret.

En förening som införs i partiregistret ska väsentligen fullfölja politiskt syfte. Föreningens stadgar ska trygga iakttagandet av demokratiska principer vid fattandet av föreningens beslut och i dess verksamhet. För registrering förutsätts också att föreningen har ett förverkligandet av dess i stadgarna angivna ändamål uppgjort allmänt program, varav principerna och syftemålen för föreningens politiska verksamhet framgår. Dessutom ska föreningen ha minst 5 000 anhängarkort som undertecknats av vid riksdagsval valberättigade anhängare. Partiet ska anmäla ändringar i stadgarna och i det allmänna programmet till justitieministeriet. Stadgeändringarna är gällande först när de har antecknats i partiregistret.

Enbart ett registrerat parti har rätt att foga beteckningen "r.p." till sitt namn och ett parti kan inte längre använda beteckningen "r.f." som anger att föreningen är registrerad. Registreringen av ett parti verkställs avgiftsfritt.

Ett parti, som inte har fått någon av sina kandidater invald i riksdagen i senaste eller närmast föregående riksdagsval, eller som upphört att vara registrerad förening avförs ur registret. Ett parti kan också avföras ur registret på egen ansökan.

I partiregistret har för tillfället införts 15 partier (bilaga 1).

7.3 Partifinansieringen

Staten understöder partiverksamheten genom ett statsunderstöd enligt partilagen. Understödet beviljas årligen till riksdagspartierna och det fördelas mellan partierna i förhållande till antalet riksdagsmandat. Understödet beviljas av statsrådet.

Partierna får ta emot även utomstående understöd enligt vad som föreskrivs i partilagen.

Partierna är bokföringsskyldiga i enlighet med bokföringslagen. För att partiernas verksamhet, räkenskapsföring och medelsförvaltning kan övervakas ska partiet, inom tre månader från det dess bokslut fastställts, tillställa statens revisionsverk och justitieministeriet bokslutshandlingarna. Justitieministeriet övervakar användningen av statsunderstödet och revisionsverket bidragen som partiet fått och övrig medelsanvändning.

8 Kandidaters valfinansiering

I lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009) föreskrivs om kandidaters valfinansiering och om redovisning av finansieringen vid riksdagsval, presidentval, kommunalval och Europaparlamentsval.

Enligt lagen om kandidaters valfinansiering avses med valfinansiering finansieringen av de kostnader för kandidaternas valkampanjer som uppkommer tidigast sex månader före och senast två veckor efter valdagen oberoende av när de betalas.

Skyldiga att redovisa sin valfinansiering är

- 1) vid riksdagsval de som valts till riksdagsledamöter och de som utses till ersättare när valresultatet fastställs,
- 2) vid Europaparlamentsval de som valts till ledamöter av Europaparlamentet och de som utsetts till ersättare när valresultatet fastställs,
- 3) vid presidentval de partier eller de valombud för valmansföreningar som ställt upp kandidater, eller ersättare för valombud och
- 4) vid kommunalval de som valts till fullmäktigeledamöter och de som valts till ersättare.

En redovisning ska innehålla kostnaderna för valkampanjen totalt och specificerat, finansieringen av valkampanjen totalt och specificerat samt andra uppgifter om valfinansieringen och kostnaderna för valkampanjen som den redovisningsskyldiga anser nödvändiga.

Värdet av varje enskilt stöd och namnet på donatorn ska nämnas särskilt, om värdet uppgår till minst 800 euro vid kommunalval och till minst 1500 euro vid andra val. Namnet på en enskild person får inte uppges utan dennes uttryckliga samtycke, om värdet av det bidrag han eller hon gett är mindre än detta.

Redovisningen ska lämnas in till statens revisionsverk inom två månader efter det att valresultatet har fastställts. Redovisningen kan lämnas på en blankett som har fastställts av statens revisionsverk. Statens revisionsverk övervakar att skyldigheten att redovisa valfinansieringen fullgörs.

En kandidat eller vid presidentval ett parti eller en valmansförening får tidigast efter fastställandet av sammanställningarna av kandidatlistorna eller kandidatförteckningen vid presidentval till statens revisionsverk lämna in en frivillig förhandsredovisning med en plan för valfinansieringen och kostnaderna för valkampanjen.

9 Valdatasystemet

I Finland har användning av databehandling i anslutning till förrättande av val utvecklats sedan 1990. Målet för utvecklingsarbetet har varit att, utan att äventyra valsäkerheten, förbättra valberedskapen och att diversifiera och försnabba informations servicen i anknytning till valen samt att spara resurser. Som resultat av detta utvecklingsarbete har

man sedan 1996 vid val kunnat använda justitieministeriets valdatasystem (VAT), som består av sex delsystem:

1. Basdata- och röstningsställesystemet, med uppgifter om bl.a. valkrets-, kommun-, och röstningsområdesindelningen, valmyndigheterna och röstningsställena.

2. Kandidatsystemet (kandidatregistret), i vilket det antecknas för varje kandidat namn, kandidatnummer, yrke, hemkommun och parti/valmansförening som uppställt kandidaten samt personbeteckning, Kandidatsystemet innehåller även partiregistret.

3. Rösträttssystemet (rösträttsregistret), till vilket uppgifterna om röstberättigade personer plockas ur befolkningsdatasystemet. Rösträttsregistret upprättas skilt för varje val. Rösträttsregistret är i användning på förhandsröstningsställena och alla som förhandsröstat antecknas i den. Efter förhandsröstningen matas vallängderna, som ska finnas på vallokalerna på valdagen, ut ur registret. Rösträttsregistret kan dock också användas på vallokalerna på valdagen i stället för vallängderna. Efter valet utplånas uppgifterna ur rösträttsregistret.

4. Det centraliserade räkningssystemet, till vilket valkrets nämnderna och de kommunala centralvalnämnderna överför valresultatet med hjälp av programvaran för uträkning av resultatet alltefter resultaten blir klara och med hjälp av vilket uppgifterna om valresultatet och övriga statistikuppgifter förmedlas till massmedierna och Statistikcentralen.

Valdatasystemet innehåller också ett styrningsdatasystem, ett behörighetskontrollsystem, ett kodsysteem och ett arkiv.

Justitieministeriet äger valdatasystemet. Systemet administreras av Justitieförvaltningens datateknikcentral och den tekniska användningen av systemet sköts genom ett avtal med ett privat datateknikföretag. Justitieministeriet och Justitieförvaltningens datateknikcentral utvecklar systemet kontinuerligt i takt med den allmänna utvecklingen av IT-tekniken.

10 Ytterligare information

Allmän information om val och partier: www.vaalit.fi

Om tillsynen av val- och partifinansieringen: www.vaalirahoitusvalvonta.fi

Om medborgarinflytande: www.kansanvalta.fi

Om justitieministeriet: www.om.fi

BILAGA 1

Registrerade partier

Riksdagspartierna i storleksordning och andra partier i den ordning de registrerats

<i>Parti och dess webbadress</i>	<i>Riksdagsledamöter i riksdagsvalet 2007</i>	<i>Ordförande</i>
Centern i Finland r.p. www.keskusta.fi	51	Mari Kiviniemi
Samlingspartiet r.p. www.kokoomus.fi	50	Jyrki Katainen
Finlands Socialdemokratiska Parti r.p. www.sdp.fi	45	Jutta Urpilainen
Vänsterförbundet r.p. www.vasemmistoliitto.fi	17	Paavo Arhinmäki
Gröna förbundet r.p. www.vihreat.fi	15	Anni Sinnemäki
Svenska folkpartiet i Finland r.p. www.sfp.fi	9	Stefan Wallin
Kristdemokraterna i Finland www.kd.fi	7	Päivi Räsänen
Sannfinländarna r.p. www.perussuomalaiset.fi	5	Timo Soini
Finlands Kommunistiska Parti www.skp.fi	-	Yrjö Hakanen
Suomen Senioripuolue r.p. www.senioripuolue.fi	-	Heikki Silván
Kommunistiska Arbetarpartiet www.ktpkom.fi	-	Hannu Harju
Finlands Arbetarparti r.p. www.tyovaenpuolue.org	-	Juha Tanski
Självständighetspartiet r.p.	-	Antti Pesonen

www.itsenaisyyspuolue.fi		
Köyhien Asialla r.p. www.koyhienasialla.fi	-	Terttu Savola
Piraattipuolue r.p. www.piraattipuolue.fi	-	Pasi Palmulehto

BILAGA 2

Ordinarie val som förrättas i Finland under åren 2010-2025

<i>År</i>	<i>Val</i>
2010	-
2011	April: Riksdagsval
2012	Januari: Presidentval Oktober: Kommunalval
2013	-
2014	Juni: Europaparlamentsval
2015	April: Riksdagsval
2016	Oktober: Kommunalval
2017	-
2018	Januari: Presidentval
2019	April: Riksdagsval Juni: Europaparlamentsval
2020	Oktober: Kommunalval
2021	-
2022	-
2023	April: Riksdagsval
2024	Januari: Presidentval Juni: Europaparlamentsval Oktober: Kommunalval
2025	-



OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7075
ISBN 978-952-259-050-3 (häft.)
ISBN 978-952-259-051-0 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUSVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi